

**Un palabreru cabraliegu. Metodoloxía,
anotación y trescripción/
*A vocabulary of Cabrales. Methodology, annotation
and transcription***

XUAN SANTORI VÁZQUEZ
JUAN VICENTE INGUANZO PRIETO

RESUME: Recoyida oral de léxicu del conceyu de Cabrales, sobre manera de la contorna del pueblu d'Inguanzo. El llistáu de voces asturianas anotóse primero, tomándo-les de conversaciones informales y comprobándose nun segundu pasu los contestos y la categoría gramatical de les mesmes col envís de categorizales, definiles y anota-les a xeitu. Apuntáronse les voces qu'al paecer de los locales son más representa-tives de la modalidá asturiana propia. **Pallabres clave:** Llingua asturiana, léxicu, variedá oriental, Inguanzo (Cabrales).

ABSTRACT: *Collecting oral lexicon from Cabrales council, especially around the vil-lage of Inguanzo. The list of Asturian voices was scored first, taking them from in-formal conversations and checking, in a second step, the context and the grammatical category with intent to categorize, define and write them down correctly. There have written down the words in the opinion of the people more representative of the moda-lity itself Asturian. Keywords:* Asturian Language, Lexicography, Eastern variant, Inguanzo (Cabrales).

METODOLOXÍA, ANOTACIÓN Y TRESCRIPCIÓN

Recuéyese nesti palabreru cabraliegu un refileru perinteresante de vocabulariu del conceyu de Cabrales, sobre manera de la contorna del pueblu d'Inguanzo. El llistáu de voces asturianas que s'anota llevóse alantre gracies al llabor impe-

cable de D. Juan Vicente Inguanzo Prieto, natural d'Inguanzo y concedor fondu de la variedá asturiana del conceyu, que foi rexistrando nun periodu de tiempu d'unos cinco años les palabres. Una vez anotaes, comprobáronse los contestos y la categoría gramatical de les mesmes con cuenta de categorizales, definiles y anotaes a xeitu. Apuntáronse les vose qu'al paecer de los locales son más representatives de la modalidá asturiana propia nes acepciones que s'anoten dicen muncho bien pa los cabraliegos que'l falante ye d'ellí.

Munches d'estes palabres tán sobradamente anotaes y describes, pero formen de por sigu un vocabulariu enforma consistente y descriptivu del asturianu de la zona. Nun s'inclúin segundes acepciones que munches vegaes tán clares.

Toles entraes foron tomaes de conversaciones ente xente de Cabrales y davezu na contorna del pueblu d'Inguanzo, nun periodu d'unos cinco años hasta anguaño. Amás de l'amuesa de vocabulariu, apaecen espresiones, dichos y refranes que se citen n'entraes afechisques. De la mesma forma, l'apaición de castellanismos n'espresiones o dichos anótese como se sintieron, masque en bien de casos comprobóse que la voz asturiana funciona pa ellos con total naturalidá. En tou casu, respétase la primer anotación que se fixo.

Son abondosos nesti palabreru vocablos del ámbitu de la cultura más tradicional, sicasí, hai qu'encalcar la pertenencia d'esti vocabulariu al corpus principal d'usu cotidianu de los cabraliegos. Apaecen de la mesma manera palabres que s'identifiquen o anoten namás qu'en dellos llugares, por exemplu:

lligüerda, la: *sust.* Utre. Quebrantagüesos. [Úsase en Tielve].

Nestos casos escláriase amañosamente nel significáu.

Tamién, apaecen rexistraes en singular palabres que se sienten xeneralmente en plural. Faise l'aclaración al anotaes. Por exemplu:

coscaritu, el: *sust.* Rebilgos, cosquilles. [Úsase en plural].

Ye sistemáticu, por cuenta de la variedá asturiana de la que se trata, el rasgu fonolóxicu de más personalidá frente al restu del idioma: la «h.», h aspirada que se correspuende casi na so xeneralidá cola «f-» nes otres variedaes del asturianu.

Cuando se citen nos exemplos o descripciones, les formes cabraliegues pónense en cursiva. Por exemplu:

bárabu, el: *sust.* Bichu, parásitu que se mete na piel del ganáu que ta descuidao.
||*Ti voi andar colos bárabos!*

PALABRERU*

- abril, l' :** *sust.* Quartu mes del añu. || *Abril de mil en mil años tenía que venir.*
- agostu, l' :** *sust.* Octavu mes del añu. || *Agostu secu, la castaña nel cestu.*
- ah.amiáu, -ada:** *ax.* Esfamiáu, que tien la cara chupada.
- alanguëtu, l' :** *sust.* Reptil asemeyáu a una culiebra.
- alegeru, l' :** *sust. t. ax.* Llugar a la solombra onde nun da'l sol.
- amañadoriu, l' :** *sust.* Maderu duru onde s'amaña la lleña. || *Ésa é tan fea que nun val ni p'amañadoriu!*
- amañar:** *v.* Partir la lleña col h.achu.
- amolar:** *v.* Fadiar.
- andoscú, l' :** *sust.* Cría de la oveya con más tiempu que'l corderu.
- anear:** *v.* Menear el trubiecu a los ñácaros, a les persones nuna siella. || *Cago na cuna que lu aneó!*
- aniantes:** *alv.* Enantes.
- aposentar:** *v.* Aselar, calmar.
- arangüetu, l' :** *sust.* Alagüezu, reptil asemeyáu a una culiebra.
- árguma:** *sust.* Cotolla, planta del xéneru *Ulex*.
- ariciu, l' :** *sust.* Oriciu de la castaña.
- arrecaldar:** *v.* Guardar, protexer.
- arremangu, l' :** *sust.* Aire, xeitu pa facer daqué.
- arrumar:** *v.* 1. Aducir el trabayu o'l llabor fechu. 2. Aprovechar muncho'l tiempu dedicáu a dalgo.
- atoldar:** *v.* Arreglar, preparar.
- atorberiar:** *v.* 1. Apoveriar. 2. Metese airón y revolver nieve.
- atoliñar:** *v.* Pañar y guardar como previsión.
- atopar:** *v.* Llímpiar la yerba del prau cola pradera o col garabatu.
- ave blanca, l' :** *sust.* Utre, alimoche.
- axelar:** *v.* Aselar, aposentar.
- bárabu, el:** *sust.* Bichu, parásitu que se mete na piel del ganáu que ta descuidao. || *Ti voi andar colos bárabos!*
- baréu, el:** *sust.* Agua con vientu.
- bárganu, el:** *sust.* Estaca pa cerrar praos.
- basiliscu, el:** *sust.* Persona que nun para quieta.
- berraca, la:** *sust.* Berrionda (una gocha).
- berrionda:** *ax.* Pa la *cuerre*, ensin curar (la castaña).
- birlonga, de:** || [*Tar*] de *birlonga*, *lloc. alv.* Tar suelto'l ganáu al so aire.
- bocáu, el:** *sust.* 1. Parte de la comida que se mete na boca d'una vez. 2. Bocada. 3. Comida rápida y informal. || *Echar un bocáu.*

* *Abreviatures utilizaes:* *alv.:* Alverbiu. *ax.:* Axetivu. *etc.:* Etcétera. *interx.:* Interxecciones. Anótese con signos d'esclamación. *loc. alv.:* locución alverbial. *pron.:* Pronome. *sust.:* Sustantivu. *t.:* *ax.* Axetivu. *v.:* verbu. || encabeza les frases feches, los refranes y otre espresiones. () da llibertá d'apaición al elementu inxertu.

- boronchu, el:** *sust.* Morciella ensin tripa.
- brazuelu, el:** *sust.* Xamón de la pata delantera del gochu.
- ¡bre!:** *interx.* Expresión qu'amuesa sorpresa, ¡vaya!
- briscu, el:** *sust.* Palos d'ablanu pa quemar.
- broza, la:** *sust.* Restos vexetales, d'otra clas, que se tiren.
- burretú, el:** *sust.* Enfermedá qu'ataca al ganáu, sobre manera les vaques y les oveyes.
- burullar:** *v.* Pulgar, pelar.
- burullu, el:** *sust.* Pulgu, mondes de patates, de mazanes, d'otra cosa.
- butiellu, el:** Tripes. Embutíu fechu col estómagu de la vaca rellenu de carne.
- cabalita, la:** *sust.* Cuchu qu'echen cabres y oveyes.
- cabecina negra, la:** *sust.* Páxaru pequeñu, carboneru.
- cabezón, el:** *sust.* Parte delantera del carru.
- cabreru, el:** *sust.* Xuegu que consiste en voltiar un palu con tres pates qu'imita a un animal con otru palu que se-y tira.
- cabruñu, el:** *sust.* Filu cortante del gadañu.
- cabruxa, la:** *sust.* Piedres pequeñines. Xuegu que se fai con elles. [Úsase en plural].
- cachapu, el:** *sust.* Pieza vaciada de madera onde se mete n'agua la piedra d'afilar el gadañu. Gaxapu.
- cacipiu, el:** *sust.* Tanque, taza pa beber.
- cadril, el:** *sust.* Llau de la cadera.
- cagayón, el:** *sust.* Cuchu de los burros.
- caguilón, el:** *sust.* Cuyar grande cola que se sacaba agua de la ferrada.
- calda, la:** *sust.* Tierra a la que se-y da vuelta y diz bien pa semar. || *Tien calda.*
- camastru, el:** *sust.* Cama provisional nes cabañes nos puertos.
- campera, la:** *sust.* Parte de terrén llimpio.
- campizu, el:** *sust.* Tapín de yerba.
- canastra, la:** *sust.* Cestu pa llevar el quesu.
- canastru, el:** *sust.* Cestu pa llevar un guah.e.
- candileru, el:** *sust.* Guah.e que va delante les vaques pa llabrar.
- capiellu, el:** *sust.* Sacu que se pon na cabeza a mou de protección cuando llueve.
- carboneru, el:** *sust.* Veranín, páxaru pequeñu.
- carrada, la:** *sust.* Camín cuestu, emprunu.
- castaña, la:** *sust.* Hai clases: *nargañas, gallegas, cofiñas, valdunas, pollas* (silvestres) o *tabidas* si tán podres.
- castrón, el:** *sust.* Machu de la cabra.
- caxiga, la:** *sust.* Caxigu mui vieyu.
- caxigu, el:** *sust.* Árbol paecíu al carbayu, de la familia *Quercus*. Caxigal.
- cazumbre, la:** *sust.* Savia de los árboles.
- cerica, la:** *sust.* Chochín, paxarín pequeñu.
- chamocos, los:** *sust.* Parte interior del cuernu que queda espuesta al romper la esterior.

- chancleta, la:** *sust.* Calzáu llixeru de goma.
- chichu, el:** *sust.* Faba, esquilon, media caña, nanu.
- chifla, la:** *sust.* Instrumentu d'aire que se fai con cañes de pláganu cuando tien cazumbre.
- chulina, la:** *sust.* Xuegu que consiste en pasar una raya marcada en suelu con una vara que se tira.
- clin, la:** *sust.* Pelo d'animal, por un regular de caballu.
- cochu, el:** *sust.* Gochu.
- cofiña:** *ax.* Triba de castaña. [Úsase en femenín.]
- coín, el:** *sust.* Cría de la gocha.
- collera, la:** *sust.* Redondel mui retorció fechu con bilortos. || *Ta igual qu'una collera.*
- conciu, el:** *sust.* Garapiellu esgarapielláu.
- contiase:** *v.* Trabase, sofitase en firme p'aguantar dalgo.
- coradas, las:** *sust.* Los pulmones. [Úsase en plural].
- corbillón, el:** *sust.* Coldu o rodía de los animales.
- corbu, el:** *sust.* Tacos de madera que s'enganchen nes cuerdes qu'amarren la yerba. [Úsase en plural].
- coricia, la:** *sust.* *Coriza.*
- coriza, la:** *sust.* Calzáu de goma que se pon con escarpinos.
- cortadera, la:** *sust.* Ferramienta casera fecha de la punta d'una gadaña gastada, con un mangu y que val pa pelar la moruxa.
- coscaritu, el:** *sust.* Rebilgos, rebusquinos. [Úsase en plural].
- costazu, el:** *sust.* Caún de los llaos del cuerpu hasta'l pescuezu.
- coteru, el:** *sust.* 1. Altu. 1. Parte alta d'una llomba o un cantu. 3. Llomba pequeña.
- cotollu, el:** *sust.* Chinchón.
- coyonposáu, el:** *sust.* Yerba malo pa la sementera.
- cuarta, la:** *sust.* Pareya de vaques xuncies p'ayudar nes carraes a subir el carru.
- cubetu, el:** *sust.* Truébanu fechu d'un tueru vacíu.
- cuerre, la:** *sust.* Corra de piedra onde se meten les castañes con oriciu con cuentes d'almacenes hasta'l consumu.
- currubila, la:** *sust.* Yerba malo qu'apaez na sema.
- cutrina, la:** *sust.* Tierra y kuchu amugao n'agua que se garra pa les tierres.
- de h.echu:** *loc. alv.* Sobre too. || *Apártami esas yerbas de h.echu.*
- desbillar:** *v.* Sacar los frutos de les vaines que los contienen.
- desconchar:** *v.* Quitar los oricios a les castañes.
- desllombar:** *v.* Esparcer los llombos col forcáu.
- desmaniar:** *v.* Perder l'aldú, la orientación.
- desuncir:** *v.* Quita-yos l'ugu a los gües. || *Cuando truena pa Casañu, desunci los gües y veti pal escañu.*

- dimir:** *v.* Demer, ximelgar les cañes de los árboles con una vara pa facer que los frutos caigan.
- doblar:** *v.* Mandar a daquién que marche.
- duernu, el:** *sust.* Piedra o maderu trabayáu onde se-yos echa de comer a los gochos.
- dural:** *ax.* Que-y sal mui mal la lleche (una vaca).
- elli:** *pron.* Él.
- empecipiar:** *v.* Entamar.
- empicoretase:** *v.* Engolase, subise a un altu.
- enfarriar:** *v.* Resbariar en barru.
- engarmar:** *v.* Metese nuna garma de la que nun se ye a salir.
- engolase:** *v.* Subise a un árbol, a dalgo alto.
- engorometase:** *v.* Subise a lo cimero, a lo más alto.
- ensuchu, -a:** *ax.* Secu. || *Traía tala moyadura que lo más ensuchu que tenía era la lengua.*
- ensugar:** *v.* Secar, rescudir.
- ero:** *v.* Soi. Primer persona del singular del presente d'indicativu del verbu ser.
- escaniellu, l':** *sust.* Trubiecu pa los ñácaros y que val p'anealos.
- escapullar:** *v.* Desenvolver la panoya, dexando dos fueyes pa poder enriestralla.
- escarmenar:** *v.* Llimpiar y preparar la llana pa poder texer.
- escarniu, l':** *sust.* Cosa mala, perrería, mal que se fai a dalguién.
- escarpín, l':** *sust.* Calzáu de sayal que se pon coles corices.
- escosu, -a:** *ax.* Que nun da lleche (una vaca).
- esfarriar:** *v.* Dicir coses ensin sentíu.
- espataluxar:** *v.* 1. Dar pataes. 2. Mover les piernes nel aire con daqué violencia. 3. Espatuxar.
- esperteyu, l':** *sust.* Esperteyu, mamíferu nocturnu volador.
- espitapachos, l':** *sust.* Xuegu infantil.
- esquilar:** *v.* Esquilar.
- esquilu, l':** *sust.* Esguil.
- estaldueñu, l':** *sust.* Palu o palos que se ponen a los llaos de los carros p'aguantar la carga, estadoñu.
- estarungullu, l':** *sust.* Parte de la planta del maíz que queda en tierra al cortar los ñarbasos.
- estordegar:** *v.* 1. Estropiar, nun aprovechar. 2. Tar mal arrecaldáu.
- estregal, l':** *sust.* Parte principal de la planta principal d'una cas, estragal.
- estrombexu, l':** *sust.* Persona vistida mui rara.
- ¡eu!:** *interx.* Voz que dicen los pastores cuando se desmanien en puertu.
- fangal, el:** *sust.* Llamuerga, folla.
- freganciu, el:** *sust.* Rodiyu col que se friega la vasa.
- febreru, el:** *sust.* Segundu mes del añu. || *Las heladas de febreru se pagan al día terceru y sinón, en marzu venideru.*

- galga, la:** *sust.* Conxuntu de vares d'ablanu que se usen pa frenar los carros.
- galguiar:** *v.* Meter la galga.
- gallega:** *ax.* Triba de castaña. [Úsase en femenín.]
- garma, la:** *sust.* Llugar na peña peligrosu pa les cabres y animales domésticos.
- gatu, el:** *sust.* Pieza de fierro que se clava nel peselbre y a la que s'engancha'l peal.
- gau, el:** *sust.* Grayu, glayu.
- gavilla, la:** *sust.* Brazáu de narbasu amarráu.
- gavitu, el:** *sust.* Palu con ganchu que s'usa pa dimir ablanes.
- gorgolitu, el:** *sust.* Surdimientu de líquidu del terrén.
- gorgoritu, el:** *sust.* Surdimientu de líquidu del terrén.
- gorometa, la:** *sust.* Caña más alta d'un árbol.
- graya, la:** *sust.* Páxaru de la familia de los córvidos.
- güedu, el:** *sust.* Cría de la cabra con más tiempu qu'un cabritu.
- guiada, la:** *sust.* Caña d'ablanar con un oleru p'amenar a les vaques xuncies.
- gurumiellu, el:** *sust.* Garapiellu depués de saca-y les ablanes.
- h.acer:** *v.* Facer. || *¡Mira... , que tos padres non h.acían tazones!*
- h.alardeyu, el:** *sust.* Sitiu onde se tira tola broza. Delles veces podría usase de muladar.
- h.allón, el:** *sust.* Caña d'un árbol.
- h.allonazu, el:** *sust.* Xorrascazu, güelpe con una caña.
- h.aluba, la:** *sust.* Vaina que queda darréu d'esbillar los chichos.
- h.ambre, la:** *sust.* Fame. || *¡Qué h.ambre tengo y qué altu ta'l sol!*
- h.ancañu, el:** *sust.* Parte d'atrás del gadañu.
- h.artar:** *v.* Fartar. || *Pa non h.artar val más non lo probar.* || *Queremos el rebañu enteru y el llobu h.artu.*
- h.artura, la:** *sust.* Fartura de cualesquier cosa.
- h.atuñar:** *v.* Esgatuñar. Aplícase muncho a persones en situaciones desesperaes que s'agarren hasta a lo más inverosímil.
- h.aza, la:** *sust.* Prau de forma allargada por ser parte orixinaria d'otru xebráu regularmente en faces.
- h.enal, el:** *sust.* Payar, tenada.
- h.ender:** *v.* 1. Abrir, agrietar. 2. Fender. || *Mira por ónde dan y por ónde h.iende.*
- h.errada, la:** *sust.* Ferrada, cubu de madera reforzáu con cintes de fierro pa pañar agua.
- h.erraderu, el:** *sust.* Estante de madera colocáu nel estragal pa colgar les ferraes.
- h.ierru, el:** *sust.* Fierro.
- h.ilar:** *v.* Filar.
- h.ilu, el:** *sust.* Filo.
- h.intar:** *v.* Comer al mediudía, xintar.
- h.ochigu, el:** *sust.* Primer lleche que da una fema dempués del partu, calostros. [Úsase en plural xeneralmente, *los h.ochigos*].

- h.ocicu, el:** *sust.* Punta de la nariz de los animales, focicu.
- h.ogueru, el:** *sust.* Foguera pa quemar campizos y restos de la tierra pa facer ceniza.
- hoi:** *alv.* Güei. || *Hoi ta pa la mano.*
- h.orcada, la:** *sust.* Vara con dos o más puntes.
- h.orcáu, el:** *sust.* 1. Pala de dientes de madera. 2. Palu de madera con puntes pa esparder la yerba.
- h.ordina, la:** *sust.* 1. *H.uste* chicu y estrechu. 2. Estiellina llarga.
- h.oriáu, -ada:** *ax.* Con *h.oriera*.
- h.oriera, la:** *sust.* Foria, diarrea.
- h.ormazal, el:** *sust.* Llugar enllenu basura.
- h.orquetu, el:** *sust.* Vara rematada en dos palos pa encontiar les cañes de los frutales.
- h.uste, el:** *sust.* Estiella de madera.
- h.usu, el:** *sust.* Palu onde s'amarra la llana pa filalo.
- iguar:** *v.* Facer.
- inabiu, l':** *sust.* Planta arbustiva que s'usa pa prender fueu.
- inanu, l':** *sust.* Enanu.
- incir:** *v.* Cubrir el machu a una cabra.
- llábana, la:** *sust.* Piedra grande y plana.
- llabrar:** *v.* Infestase una mancadura.
- llamazal, el:** *sust.* Llamazuga, llamuerga.
- llamazuga, la:** *sust.* Llamazal, llamarga.
- llambengu, el:** *sust.* Persona ensin barriga.
- llambria, la:** *sust.* Llábana.
- llambrial, el:** *sust.* Terrén onde hai llambries, llábanes.
- llargatesa, la:** *sust.* Llagartesa.
- llargatu, el:** *sust.* Llagartu.
- llarias, las:** *sust.* Cadenes con ganchu colgaes enriba'l fueu a les que s'engancha'l pote, pregancies, calamiyeres. [Úsase en plural].
- llavaza, la:** *sust.* Comida pa los gochos que se fai colos restos de la preparación de la comida de casa.
- lligüerda, la:** *sust.* Utre, quebrantagüesos. [Úsase en Tielve].
- llobatu, el:** *sust.* Porción de tierra que queda per detrás de la secha ensin remover depués que pase l'aráu.
- llobu, el:** *sust.* *Canis lupus* || *Queremos el rebañu enteru y el llobu h.artu.*
- llombu, el:** *sust.* 1. Montones allargaos de yerba que se formen al segar. 1. Espalda d'una persona, d'un animal.
- lloqueru, el:** *sust.* Cencerru, llueca.
- llucia, la:** *sust.* Llábana, llambria.
- lluga, la:** *sust.* Salida del sol intensa pente les nubes. || *Las llugas de marzu matan la oveya y ensugan la pelleya.* || *En marzu, una lluga de sol y otra d'agua.*

- macona, la:** *sust.* Cesta redonda y grande que se fai con banielles.
- maeda, la:** *sust.* Terrén empruno peligroso pal ganáu.
- manal, la:** *sust.* Pieza de madera doblada que s'engancha al *peal* cola que se prienden los animales.
- maniella, la:** *sust.* Baniella, tira d'ablanu o d'otru árbol maleable que s'usa pa facer cestos.
- mantiellu, el:** *sust.* Mantu que s'emplega por un regular pa cubrir la cabeza a mou de capiellu.
- maquetiar:** *v.* Golpiar los xatos col focicu la ubre de la vaca pa mamar.
- marrecer:** *v.* Cubrir el machu a la oveya.
- máscaru, el:** *sust.* Persona mazcaritada. Mazcaritu.
- marzu, el:** *sust.* Tercer mes del añu. || *Si hiela en marzu, súbite al altu.* || *Cuando marzu mayea, mayu marcea.*
- matachín, el:** *sust.* Persona encargada de matar y escarnizar al gochu y a otros animales.
- mayu:** *sust.* Quintu mes del añu. || *En mayu quemó la vieya'l tayu.*
- mecer:** *v.* Catar.
- melón, el:** *sust.* Melandru.
- mermellor, el:** *sust.* Color arroxao que garren les nubes.
- milana, la:** *sust.* Puerta del *h.enal*.
- miruella, la:** *sust.* Miruellu, ñerbatu.
- mollar:** *ax.* Fácil de mecer (una vaca).
- moraciella, la:** *sust.* Parte de les tripes de les pites.
- morgazu, el:** *sust.* Basura, porquería, restos variaos ensin usu.
- morra, la:** *sust.* 1. Animal ensin cuerna. 2. Bola que sal fuera nel xuegu de los bolos.
- moruxa, la:** *sust.* Triba de yerba mui blando que sal pel iviernu nes tierres de llabor.
- morzón, el:** *sust.* Cagayón nuna pieza.
- mostrencu, el:** *sust.* Ganáu sueltu y llibre.
- mullida, la:** *sust.* Pieza de cueru forrada con yerba per dientro que se pon ente la cabeza de la vaca y el xugu.
- muráu, el:** *sust.* Terrén qu'hai delante d'una casa.
- nargana:** *ax.* Triba de castaña. [Úsase en femenín].
- nerbasu, el:** *sust.* Narbasu, tallu de la planta del maíz cosecháu.
- niétoba, la:** *sust.* Ave rapaz nuecherniega que fai munchu ruíu.
- noru, el:** *sust.* Pila de piedres que nun tienen usu y que s'apinen aparte de la que se llimpien los praos.
- nóotros:** *pron.* Nosotros, nós.
- obreru, l':** *sust.* Punta metálica armada nel estremu d'una guiada p'afalar al ganáu, obleru.
- pan de zurra:** *sust.* Setes de la clas *boletus*.
- papu coloráu, el:** *sust.* Raitán. Antiguamente yera'l despertador de les cases.

- paré, la:** *sust.* Riscu.
- pasera, la:** *sust.* Escalera pa subir al *h.enal*.
- paxarinota, la:** *sust.* Páncreas de los animales y la persona, páxara, paxarineta.
- paxu, el:** *sust.* Cestu fechu con varetes.
- pellestra, la:** *sust.* Pelleyes y frebes que tien la carne.
- pelleyáu, el:** *sust.* Fartura de vinu.
- peñérica, la:** *sust.* Cernícalu.
- perallí:** *alv.* Per ellí.
- percontiu, el:** *sust.* Percontéu, vara que s'usa como puntal.
- peya, la:** *sust.* Recipiente, cazu o taza de barru.
- peyáu, el:** *sust.* Ubre d'animal.
- peyu, el:** *sust.* Cazu de piedra pa garrar agua.
- picar:** *v.* 1. Picar los insectos. Picar la mosca al ganáu poniéndolo alterao.
- picoretu, el:** *sust.* Parte alta d'un terrén.
- picoriu, el:** *sust.* Páxaru que pica nos árboles, picatuero, *picu carpinteru*.
- picu carpinteru, el:** *sust.* Picatueros.
- pielgos, los:** *sust.* Pelleyos de les ubres cuando tán blandes.
- piértiga, la:** *sust.* Palu llargu pa dimir castañes.
- pina, la:** *sust.* Cuña de madera pa estremaos usos. || *Non hai peor cuña que la de la mesma madera.*
- pisandera, la:** *sust.* Llavandera, mariagarcía, páxaru pequeñu.
- pláganu, el:** *sust.* Árbol de porte mediu de la familia de los *Acer*.
- poches, los:** *sust.* Xuegu consistente en facer dos furacos en suelu a unos dos metros ún del otru. Dos xugadores defenden el so poche pa que'l contrariu nun-y meta un palu pequeñu. A cada turnu intercambien los xugadores el poche que defenden. Ye un xuegu mui rápidu y viviegu. [Úsase en plural].
- polla:** *ax.* Triba de castaña. [Úsase en femenín.]
- pontiga, la:** *sust.* Ponte pequeña.
- pontigu, el:** *sust.* Ponte pequeñu perriba un regatu.
- poverú, el:** *sust.* Airón que se mete embaxo de la nieve.
- povisa, la:** *sust.* Partícules mui fines de polvu, de ceniza.
- preselbe, el:** *sust.* Comederu de los animales, peselbe.
- preselbera, la:** *sust.* Tablón de carbayu que zarra'l *preselble* y sirve pa enganchar los gatos y los peales p'amarrar al ganáu.
- probe, el:** *sust.* Morciella ensin tripa.
- puches, los:** *sust.* Xuegu de los pochos.
- puerte, la:** *sust.* Puerta.
- purreta, la:** *sust.* Fueya de la planta del maíz cuando ta verde.
- quima, la:** *sust.* Caña delgada pa tizar la cocina.
- rah.astiar:** *v.* Enfastiar, fartar.
- rah.astiáu, -ada:** *ax.* Fartu, enfastiáu.
- ratalilla, la:** *sust.* Papalbina, mamíferu carnivoru de pequeñu tamañu.

- raxa, la:** *sust.* Piedra chica, delgada y allargada.
- rebullir:** *v.* Moverse una persona, un animal mancáu o inconsciene cuando entama a recordar.
- regucilu, el:** *sust.* Rellampu. [Úsase n'Inguanzo sobre manera].
- relencu, -a:** *ax.* Suelto, al so aire pel puertu (el ganáu, les persones).
- rellugu, el:** *sust.* Llinde de prau.
- rentar:** *v.* Aducir. || *Rentando la tienes.*
- resmilla, la:** *sust.* Ratalilla.
- resnal, el:** *sust.* Espinazu de los animales.
- respinchar:** *v.* Rufu como un ruxú que fai'l fueu al quemar berices o otros arbustos.
- reyu, el:** *sust.* Colador qu'usaben los ganaderos en puertu, fechu de clines de caballu pel que se pasaba la lleche.
- riegu, el:** *sust.* 1. Sucu que se fai pa dir echando la grana. 2. Riego o ríu mui pequeñu.
- robecu, el:** *sust.* Robezu.
- rozu, el:** *sust.* Mullíu pal ganáu.
- rueca, al:** *sust.* Rueda de madera qu'al xirar retuerce la llana pa facer el filu.
- rueldu, el:** *sust.* Rebañáu grande de vaques, oveyes y cabres.
- sábanu, el:** *sust.* Llenzu grande que se fai con sacos pa llevar verde y yerba.
- salgar, la:** *sust.* Salguera, árbol de la raza *Salix*.
- sangradoria, la:** *sust.* Riego que se fai nun camín pa evacua-y l'agua.
- secha, la:** *sust.* Riego pa la sema.
- secu, el:** *sust.* Yerba curao que se da al ganáu.
- sel, el:** *sust.* Prau o terrén mui llimpiu cabu casa. Avezaba tener manzaniella o otros plantes de valir. Nél recoyíase'l ganáu cuando llegaba.
- seta, la:** *sust.* Panal de les abeyes con miel.
- sietu, el:** *sust.* Cerradura de los praos que se fai con varetas, sebe.
- sindiu, el:** *sust.* Aire fríu qu'entra pelos furacos de les paredes.
- soga, la:** *sust.* Tira llarga de cueru p'amarrar la cabeza de les vaques al xugu.
- soguetu, el:** *sust.* Tira llarga de cueru p'aunir el xugu al carru.
- soguéu, el:** *sust.* Soguetu.
- sucuernu, el:** *sust.* Secha en curva.
- sustu, el:** *sust.* Mieu sorpresivu. || *¡Tente firme H.ortiguera, que Canales yá cayó, La Molina ta temblando del sustu que recibió!*
- tabanazu, el:** *sust.* Mozquete, tortazu.
- tabíu, -ida:** *ax.* 1. Podre, comíu per dientru. 2. Triba de castaña. [Úsase en femenín].
- tánganu, el:** *sust.* Xuegu infantil. Consiste en llantar una piedra grande y intentar valtala con cantos los xugadores.
- taragüezu, el:** *sust.* Sobrante de la mazana cuando se come directamente cola boca, caspia. Mosaicu.

- tardíu, el:** *sust.* Tiempu que vien n'acabando'l branu.
- tazón, -ona:** *ax.* Neciu, testerón.
- tazones, los:** *sust.* Desperdicios de yerba que les vaques dexen en peselbre. [Úsase en plural].
- telga:** *ax.* Parida y dando lleche a la que-y quitaron la cría (una vaca).
- tener:** *v.* 1. Poseer. 2. Tar nel so puntu. || *Tener luna*, tar la lluna en menguante y ser tiempu pa cortar la madera, pa enxertar.
- tentemozu, el:** *sust.* Puntal de madera que se pon al carru pa que nun apine.
- teñaza, la:** *sust.* Palu de madera dobláu en foma de tiñaza pa pañar oricios.
- terenu, el:** *sust.* Planta pequeña del beriz.
- toñil, el:** *sust.* Almacén, tendeyón, cualesquier llugar atecháu onde se guarda la grana o bienes de consumu en previsión de futuru. || *Si hiela n'abril, vuélvite al toñil.*
- torar:** *v.* Cubrir una vaca. Echar la vaca al güe.
- torberiu, el:** *sust.* Poveríu, aire que se mete y lleva la nieve.
- torresnu, el:** *sust.* Cachu de tocín, saláu y fritu.
- tosquilar:** *v.* Cortar la llana a les oveyes.
- trescolar:** *v.* 1. Desapaecer per detrás d'una llomba, trescantar. 2. Marchar.
- trescumbiar:** *v.* Desapaecer per detrás d'un coteru.
- tresfarriar:** *v.* Protexese'l ganáu d'un temporal d'aire y agua, sobre manera les cabres.
- tresponer:** *v.* Marchar.
- trонера, la:** *sust.* Güecu no alto d'una paré per onde s'acolumbra l'esterior.
- trullu, el:** *sust.* Conxuntu de piedres pequeñes y males qu'echen los canteros pa rellenar ente los llenzos d'una paré.
- turrón, el:** *sust.* Partes que queden del untu y el tocín depués de fervelo y que se comen con zucre. [Úsase en plural].
- ubre, l':** *sust.* Caldor de la vaca.
- ugu, l':** *sust.* Xugu.
- valduna:** *ax.* Triba de castaña. [Úsase en femenín.]
- valluga, la:** *sust.* Fondigonada nun prau.
- vareta, la:** *sust.* Vara fina d'ablanar que s'usa pa facer zardos y cestos.
- vasa, la:** *sust.* Cacia de casa na que se come y bebe.
- vellada:** *ax.* Parida y cola cría (una vaca). [Úsase en singular femenín].
- vera, la:** *sust.* Cuña de fierro cola que s'axusta'l gadañu al estil.
- veranín, el:** *sust.* Carboneru, páxaru pequeñu.
- veranu, el:** *sust.* Branu, estación del añu más calurosa. || *Eneru veranu, veranu del diablu.*
- verde, el:** *sust.* Pación, yerba acabante segar.
- verdiasca, la:** *sust.* Vara fina, guiada d'ablanu o otu.
- verdiascu, el:** *sust.* Vareta, caña.
- villacera, la:** *sust.* Enredadera mui llarga qu'esguila pelos árboles y que s'usa pa colgar les riestres de maíz.

- viscatu, el:** *sust.* Sabugu. Usábase a mou de xeringa sacándo-y la cañada y usando un taponón d'ablanu pa los furacos.
- víspara, la:** *sust.* Viéspora.
- vósotros:** *pron.* Vosotros, vós.
- xixáncana, la:** *sust.* Muyer vieya, vistida de negro, que vive nes cueves y garra a los neños qu'entren perellí. || *¡Va llevati la xixáncana!*
- xorde, el:** *sust.* Caña delgada y llarga.
- xordiazu, el:** *sust.* Xorrascazu, güelpe con un *xorde*.
- zamploña, la:** *sust.* Instrumentu que se fai con una caña d'árbol cuando tienen cazumbre. || *Hoi non ta l'alcazer pa zamploñas.*
- zarda, la:** *sust.* Recipiente fechu con vares que se pon en techu per encima del fueu pa curar les castañes y la garulla.
- zardu, el:** *sust.* Texíu de vares d'ablanu con delles aplicaciones, como goxes o cestos.
- zumba, la:** *sust.* Llueca grande.
- zurra, la:** *sust.* *Vulpes vulpes*, raposa.
- zurriaga, la:** *sust.* Cañina delgada pa pegar con ella.